Overdrachtsdossiers

Thema’s

Inhoudsopgave

Binnenstad 3

Dienstverlening 7

Digitale Transformatie 10

Duurzaamheid 14

Informatiehuishouding 20

Regionale samenwerking 24

Samenwerken met de Stad 28

Binnenstad

Inleidend
Het gebiedsprogramma binnenstad zet zich in voor een Nijmeegse binnenstad waar het fijn is om te wonen, te werken, te ondernemen, te winkelen en elkaar te ontmoeten. Binnen het gebiedsprogramma worden diverse projecten en beleid ontwikkeld en tot uitvoering gebracht. Dit alles binnen de kaders van de drie gebiedsvisies die voor de binnenstad zijn vastgesteld: Koers voor de binnenstad, Valkhofkwartier en Vlaams Kwartier.

Relevante besluitgeschiedenis
De gebiedsvisie Koers voor de binnenstad (agendapunt 7.1) geeft de ontwikkelrichting voor de gehele Nijmeegse binnenstad aan tot circa 2035. Omdat onze stad groeit en het klimaat verandert, is het nodig om keuzes te maken. In de 'Koers voor de binnenstad' worden deze keuzes gemaakt. Inzet is een binnenstad met meer ruimte voor groen, ontmoeting, verblijven en duurzame vormen van mobiliteit. Op die manier blijft de binnenstad een fijne plek om te wonen, te werken, te ondernemen, te winkelen en elkaar te ontmoeten.

De 'Koers voor de binnenstad' bouwt voort op gebiedsvisies die eerder voor twee deelgebieden in de binnenstad zijn ontwikkeld:

1. De gebiedsvisie Valkhofkwartier (agendapunt 3.1) omarmt de unieke concentratie aan culturele en cultuurhistorische voorzieningen rondom het Valkhof. De projecten die vanuit de gebiedsvisie opgepakt en uitgevoerd worden (zoals de restauratie van het Valkhofpark, de renovatie van het Valkhofmuseum en de herinrichting van Kelfkensbos) worden in samenhang ontwikkeld en versterken zo de unieke identiteit van dit gebied.
2. De gebiedsvisie Vlaams Kwartier (agendapunt 8) vormt het kader voor nieuwe initiatieven in de omgeving van de Vlaamsegas, Tweede Walstraat, Molenpoort en parkeergarage Mariënburg. Dit met als doel de overlast aan te pakken en het gebied te ontwikkelen tot een veilig, leefbaar en economisch florerend deel van het centrum.

Overige besluiten

- Voor de uitvoering van de 'Koers voor de binnenstad' is op 24 juni 2025 het Herzien Uitvoeringsplan Verblijfsvriendelijke Binnenstad voor fase 1 (agendapunt 4.17) vastgesteld. Het college heeft in 2025 een nieuwe belangenafweging gemaakt naar aanleiding van de zorgen en reacties van ondernemers en bewoners. Dat heeft geleid tot de vaststelling van het Herzien Uitvoeringsplan. Het plan beschrijft op welke manier in het gebied dat nu binnen de road barriers ligt (Vergunningzone B) parkeerplaatsen opgeheven worden om plaats te maken voor andere functies in de openbare ruimte.
- In december 2024 is het plan van aanpak leegstand 'Versterken van economische en maatschappelijke functies' vastgesteld, waarin we hebben aangeven hoe we de binnenstad economisch en maatschappelijk gezien gaan versterken.

Moties die nog in uitvoering zijn

1. Balans houden voor een bereikbare stad: verzoekt het college om een monitor die inzicht geeft in de impact van de maatregelen;

2. De binnenstad van Nijmegen, rots in de branding: verzoekt het college om maatregelen te nemen die bijdragen aan de binnenstad als rots-ecosysteem;
3. De verticale stad: roept het college op de ruimte in de binnenstad optimaal te benutten, door bij ontwikkelingen functies in kelders en op daken, functiemenging, meervoudig ruimtegebruik en een hoge stedelijke dichtheid te onderzoeken;
4. Maak van onze 'place to be' geen 'place to flee': roept het college op om de mogelijkheden voor horeca in de binnenstad in balans te houden;
5. Nieuwe initiatieven: verzoekt het college om zich in te zetten voor de komst van nieuwe initiatieven naar en andersoortige functies in de binnenstad;
6. Vraag het eerst even aan de bezoeker van de binnenstad: verzoekt het college om via een onderzoek inzicht te krijgen in hoe bezoekers de garages gebruiken en wanneer zij bereid zouden zijn voor dezelfde doeleinden gebruik te maken van een transferium;
7. Knibbel knabbel knuisje waarom zit hier geen huisje: vraagt het college om in kaart te brengen welke pandeigenaren herontwikkeling van ruimtes boven winkels overwegen, welke belemmeringen worden ervaren en hoe deze weggenomen kunnen worden.

Context en beïnvloedbaarheid
Binnen het gebiedsprogramma binnenstad is de beïnvloedbaarheid van de uitvoering over het algemeen groot. Hoewel er wettelijke kaders en richtlijnen zijn, bijvoorbeeld voor monumenten, toegankelijkheid, veiligheid (bereikbaarheid van hulpdiensten) of bouwen, is er nog veel ruimte om keuzes te maken over de invulling van onze openbare ruimte of de projectontwikkelingen in de binnenstad.

Dat betekent niet dat het maken van keuzes gemakkelijk is. In de binnenstad is de ruimte beperkt en komen veel functies (horeca, winkels, evenementen, wonen, werken, cultuur, erfgoed, recreatie) en belangen (bewoners, bezoekers, ondernemers, eigenaren) samen. Tegelijkertijd is de wens om deze functies voor de binnenstad te behouden, rekening te houden met de verschillende belangen en de binnenstad aan te passen op een stad die groeit en een klimaat dat verandert. Dit alles maakt het vinden van de goede balans en het maken van afwegingen complex. Economisch staat de binnenstad er goed voor, met al jaren een gezond leegstandspercentage. Met de uitdagingen die er liggen, werken we aan een sterk verblijfsklimaat zodat de binnenstad een fijne plek blijft voor bezoekers én economisch toekomstbestendig blijft.

Daarnaast zijn er op verschillende onderwerpen afspraken met externe partijen die een volledige koerswijziging ingewikkeld maken. Zo zijn er afspraken met het Rijk gemaakt over bijvoorbeeld de ontwikkeling van nieuwe woningen of de invoering van de zero-emissiezone, met Transdev over de dienstregeling in de binnenstad en met horeca, marktondernemers, evenementen en netbeheerder over het gebruik van de openbare ruimte.

Ook zijn er overeenkomsten met particuliere ontwikkelaars over de herontwikkeling van onder meer de Vlaamsegas, de voormalige V&D, Molenpoortpassage en de voormalige Carolusbioscoop. Hiervoor is inmiddels ook het omgevingsplan aangepast.

Huidige keuzes en uitvoering

In het kader van de gebiedsvisies ‘Koers voor de binnenstad’ en ‘Valkhofkwartier’ is een aantal projecten in ontwerp en uitvoering. Het gaat hierbij om de herinrichting van de straten Burchtstraat, Grote Markt, Augustijnenstraat en (bus)Plein 1944 (ontwerp), de herontwikkeling van het Joris Ivensplein (ontwerp), de renovatie van het Valkhofpark (uitvoering), de herinrichting van Kelfkensbos (uitvoering) en de rennovatie van het Valkhofmuseum (uitvoering). Ook faciliteren we verschillende projecten, zoals de herontwikkeling van de Molenpoort (Fier), de hoek Vlaamsegas, de voormalige V&D (Feniks en voormalige Carolusbioscoop. Daarnaast geven we uitvoering aan het plan van aanpak leegstanden het Herzien Uitvoeringsplan Verblijfsvriendelijke Binnenstad voor fase 1.

De komende vier jaar…
In de komen vier jaar verwachten wij op de volgende dossiers stappen te zetten:

We brengen naar verwachting een aantal ruimtelijke projecten richting uitvoering. Het gaat hierbij om de herinrichting van de straten Burchtstraat, Grote Markt, Augustijnenstraat en (bus)Plein 1944 en de herontwikkeling van het Joris Ivensplein. Voor de herinrichting van de Burchtstraat loopt een ontwerptraject waarover ook met de stad wordt gesproken. Voor de bijeenkomsten die we met de stad organiseren, worden ook raadsleden uitgenodigd. Voor de herontwikkeling van het Joris Ivensplein wordt gewerkt aan een programma van eisen voor de leefomgeving (voorheen ambitiedocument). De verwachting is dat het college dit programma rond de zomer vaststelt en de raad hierover informeert.

Binnen de drie gebiedsvisies die voor de binnenstad zijn vastgesteld zijn nog een groot aantal opgaven en ambities voor de Nijmeegse binnenstad opgenomen. Bij het vaststellen van de gebiedsvisies is gekozen voor een gefaseerde aanpak, waarbij voor de geprioriteerde projecten middelen gereserveerd zijn. Hoewel we voor bepaalde opgaven kansen zien voor het aantrekken van subsidies, is de verwachting dat aanvullende investeringen nodig zijn. Het gaat om de volgende projecten:

- Herinrichting van de Ziekerstraat, Molenstraat en Broerstraat.
- Herinrichting van de Westelijke Waalkade.
- Uitvoering projecten Valkhofkwartier. De komende jaren zullen de volgende projecten uit de Visie Valkhofkwartier aan de beurt zijn:
    - Renovatie van het Hunnerpark, inclusief restauratie Belvédèretoren en andere monumenten in het park. Ambitie 6 uit de Visie Valkhofkwartier is om de verschillende deelgebieden opnieuw samen één grote groene openbare ruimte te laten vormen. Het uitgangspunt is dat het Valkhofkwartier één stadspark wordt met diverse parksferen, bezienswaardigheden, verblijfsplekken en publiekstrekkers. Nu de herinrichting van het Kelfkensbos en de renovatie van het Valkhofpark in uitvoering zijn is de renovatie van het Hunnerpark aan de buurt. De verschillende monumenten nemen een bijzondere plek in en willen we beter over het voetlicht brengen, zoals beschreven in ambitie 7 uit de Visie Valkhofkwartier. We onderzoeken een mogelijke verbinding tussen Valkhofmuseum en stadsmuur, openstelling van de Belvédère en rehabilitatie stadsmuur.
    - Ook gaan we aan de slag met de herinrichting van de Voerweg.
      Voor beide projecten willen we de verkenningsfase (onderzoekend

ontwerpen) uitvoeren in de periode medio 2027-2028. We komen hiervoor met een voorstel.
    - Restauratie Barbarossaruïne: het monument is in slechte staat, er brokkelen stenen af. Voorbereidingen voor restauratie zijn in gang gezet. Uitvoering verwacht in 2028-2029. We komen hiervoor met een voorstel.
- We stellen een verkenning op voor de ontwikkeling van het gebied rondom Casino en Lindenberg, inclusief de aanpassing van de openbare ruimte. We komen hiervoor met een voorstel.
- We werken aan een uitvoeringsagenda verkeerscirculatie voor de binnenstad. De agenda inclusief planning en benodigde middelen zal naar verwachting rond de zomer van 2026 gereed zijn.
- We evalueren fase 1 van de Verblijfsvriendelijke Binnenstad en starten met de voorbereiding van fase 2.
- Aan de hand van de startnotitie Horecavisie stellen we in 2026 een nieuwe visie op, waarin regels rond het toestaan en versterken van horeca in de binnenstad een prominente rol krijgen.

Dienstverlening

Inleidend
Dienstverlening is een kerntaak van de gemeente Nijmegen. Nijmegenaren kunnen in de meeste gevallen niet kiezen of zij hun zaken bij ons regelen, of ergens anders. We hebben een zogenoemde 'monopoliepositie'. Daarom is het extra belangrijk dat onze dienstverlening goed is.

Als we het over 'dienstverlening' hebben, bedoelen we het geheel van:

- De diensten die de gemeente verzorgt;
- Het contact met de Nijmegenaar;
- De communicatie en informatievoorziening richting de Nijmegenaar.

Het gaat hier dan niet alleen om de inhoud van de diensten, het contact en de communicatie. Het gaat ook om de processen die daaraan voorafgaan, oftewel, de totstandkoming van de dienstverlening. Bijvoorbeeld: hoe hebben we bepaald welke diensten we aanbieden? Wie betrekken we daarbij? Hoe richten we de processen in? Tot slot gaat het ook om de vormgeving van onze dienstverlening. In andere woorden, hoe onze dienstverlening eruitziet.

In de Stadsbegroting valt het thema gemeentebrede dienstverlening onder het programma Bestuur en Organisatie, ambitie: De Nijmegenaar staat centraal in onze dienstverlening.

Relevante besluitgeschiedenis

- *2025: Collegebesluit met Brief aan de raad en Startnotitie Visie op dienstverlening*
  Op woensdag 14 mei 2025 heeft de raad het gesprek gevoerd over de contouren van een te verschijnen visie op dienstverlening en de daarbij behorende bestuurlijke dilemma's.
- *2025: Geamendeerd Raadsbesluit over het Rekenkamerrapport Samen de vrijblijvendheid voorbij! met Motie B1 voor allen, allen voor B1 en Motie Omdat beleid zonder mensen alleen maar papier is*
  In februari 2025 is het rekenkamerrapport 'Samen de vrijblijvendheid voorbij!' verschenen waarin de gemeentelijke rekenkamer de conclusies en aanbevelingen naar aanleiding van zijn onderzoek naar de gemeentelijke informatievoorziening en dienstverlening presenteert. De raad heeft besloten de conclusies en aanbevelingen op hoofdlijnen over te nemen en het college de opdracht te geven tot het opstellen van een plan van aanpak om de informatievoorziening en dienstverlening te verbeteren en de raad minstens één keer per jaar te informeren over de voortgang. Ook zijn er twee moties aangenomen, in het kader van B1 taalgebruik en het betrekken van inwoners in verbetertrajecten.
- *2025: Collegebesluit met Brief aan de raad met Plan van aanpak volgend op het rekenkamerrapport*
  In het plan van aanpak heeft het college opgenomen dat er een visie op dienstverlening wordt opgesteld en dat de verbeteringen voor

informatievoorziening en dienstverlening worden opgenomen in de uitvoeringsagenda volgend op de Visie op dienstverlening.

- *2025: Geamendeerd Raadsbesluit over Visie op dienstverlening met Motie Samen werken aan mensgerichte dienstverlening*
  In de Visie op dienstverlening zijn kaders (kernwaarden en doelen) opgenomen voor de gemeentebrede dienstverlening.

Huidige keuzes en uitvoering
De uitvoeringsagenda Visie op dienstverlening staat op 31 maart 2026 op de termijnagenda van het college van B&W, en de bijbehorende brief aan de raad op 6 mei 2026 op de termijnagenda van de raad. Hierin is ook een stand van zaken van de uitvoering van het plan van aanpak volgend op het rekenkamerrapport *Samen de vrijblijvendheid voorbij!* opgenomen. Daarnaast zal een stand van zaken worden gegeven over de uitvoering van dit plan van aanpak in de Stadsrekening 2025.

Context en beïnvloedbaarheid
Sinds het coalitieakkoord 2022-2026 *Ons Nijmegen, Stad van iedereen* is er tijdelijk extra inzet op de verbetering van de dienstverlening. Een huidige stand van zaken van de gemeentelijke dienstverlening is (voor een deel) te volgen in de Stads- en wijkmonitor. De informatievoorziening en dienstverlening van de gemeente zijn ook onderzocht door de gemeentelijke Rekenkamer.

Niet alleen in Nijmegen zijn we bezig met het verbeteren van onze dienstverlening. Het is een thema dat bij veel gemeenten en ook op landelijk niveau speelt. Zo is er een overheidsbreed programma Werk aan Uitvoering en zijn er samenwerkingsplatformen voor (semi-)overheden en organisaties om te werken aan de verbetering van dienstverlening, zoals Gebruiker Centraal. Ook wordt er veel samengewerkt binnen de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) aan verschillende programma's en projecten rondom dienstverlening, zoals de Common Ground en MijnServices. Recentelijk is er ook een Nederlandse Digitaliseringsstrategie opgesteld door de Rijksoverheid in samenwerking met, onder andere, de VNG.

Naast de Nijmeegse overkoepelende visie op dienstverlening (vastgesteld op 17 december 2025) zijn er een aantal kaders vastgesteld door de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders. Bijvoorbeeld het kader Zorgplicht in de dienstverlening van gemeente Nijmegen en het aanwijzingsbesluit elektronische kanalen dienstverlening gemeente Nijmegen.

Dienstverlening is een breed thema, en raakt daarom aan een aantal andere beleidsthema's. Bijvoorbeeld het participatiebeleid *Ons samenwerken met de stad*, het beleidskader Inclusie en het Beleidskader financiële bestaanszekerheid. Deze zijn respectievelijk opgenomen in de overdrachtsdossiers Thema Samenwerken met de Stad, Programma Welzijn, Wijkontwikkeling en Zorg, en Programma Werk en inkomen.

Tot slot heeft ook landelijke en Europese wetgeving invloed op onze gemeentelijke dienstverlening. Bijvoorbeeld de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), de Wet open overheid (Woo), de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv)

en de Verordening Europese digitale identiteit (eIDAS2.0). Ook zijn er wetsvoorstellen die onze dienstverlening kunnen beïnvloeden als deze in werking treden. Zoals het wetsvoorstel Proactieve dienstverlening en het wetsvoorstel Handhaving sociale zekerheid.

De komende vier jaar…
De visie op dienstverlening is eind 2025 vastgesteld door de gemeenteraad. De komende vier jaar wordt de raad jaarlijks geïnformeerd over de voortgang via de reguliere P&C cyclus aan de hand van de uitvoeringsagenda Visie op dienstverlening.

Digitale Transformatie

Inleidend
De tijd dat digitale technologie slechts een handig middel was om taken efficiënter te ondersteunen ligt al geruime tijd achter ons. Digitalisering beïnvloedt inmiddels in positieve en negatieve zin maatschappelijke verhoudingen, welzijn en welvaart in onze stad. Deze toenemende verwevenheid van digitale technologie met onze stad, de overheid en bedrijfsvoering wordt ook wel de 'digitale transformatie' genoemd. Dat maakt dat we ons niet meer kunnen veroorloven om digitalisering te zien als alleen een aspect van de gemeentelijke bedrijfsvoering, maar dat er politieke keuzes gevraagd worden.

Het tempo van de digitale transformatie ligt hoog en lijkt wel met de dag sneller te gaan. Tegelijkertijd is het een onzichtbaar onderwerp en trekt het zich niets aan van de grenzen van onze gemeente terwijl de impact op lokaal niveau enorm is. Voordelen als gemak en tijdswinst ervaren we vaak op de korte termijn, maar de negatieve gevolgen zoals verlies van privacy of autonomie komen pas op een later moment aan de oppervlakte. Bovendien zijn deze gevolgen vaak pas zichtbaar wanneer technologieën zo verweven zijn met ons (werkende) leven dat we ons bijna niet meer voor kunnen stellen dat we zonder kunnen. Denk aan het internet, je smartphone, sociale media, datagebruik en – meer recent - AI-toepassingen zoals ChatGPT.

Omdat digitalisering een breed politiek onderwerp is heeft de gemeente Nijmegen gekozen voor een themagerichte aanpak voor sturing op digitalisering. De ambities en doelen op digitalisering zijn op dit moment opgenomen in de doelenboom in het programma Bestuur & Organisatie en vormen de belangrijkste kaders voor ons handelen.

Relevante besluitgeschiedenis
De afgelopen jaren heeft digitalisering als politiek thema steeds meer aandacht gekregen. Dat blijkt ook uit de stukken die zijn behandeld in de gemeenteraad:

- 28 april 2021 – Motie 'Wie het weet mag het zeggen, gooi het in de groep, neem het onder de loep' waarin de raad akkoord ging met de oprichting van de adviescommissie digitale ethiek.
- 27 juni 2023 – Raadsinformatiebrief 'Digitale geletterdheid in Nijmegen'
- 29 augustus 2023 – Raadsbrief 'Raad weten met digitalisering – fase 2' waarin een themagerichte sturing op digitalisering werd geïntroduceerd
- 15 februari 2023 - Regionaal rekenkameronderzoek Informatiebeveiliging en privacybescherming
- 28 mei 2025 - Motie 'Nijmegen Digitaal onafhankelijk Nijmegen reloaded' waarin de raad het college verzoekt bij aanschaf van software zoveel mogelijk open standaarden en open source software te gebruiken, onafhankelijke Europese leveranciers op één te zetten en vendor lock-in's tegen te gaan.
- 12 november 2025 – Motie 'Stel paal en perk aan de AI-proeftuin' waarin de raad het college verzoekt maatregelen te nemen bij de inzet van generatieve AI door de gemeente.
- 26 november 2025 – Startnotitie Visie op digitaal Nijmegen waarin een ethisch waardenkader wordt voorgesteld voor de visie op digitaal Nijmegen die eind 2026 wordt verwacht. De startnotitie beschrijft 12 digitale thema's die te koppelen zijn aan onderstaande drie niveaus van digitalisering.

Dit overdrachtsdossiers kent ook veel raakvlakken met thema's die in andere overdrachtsdossiers worden beschreven waaronder:

- Programma Bestuur en Organisatie
- Dienstverlening
- Informatiehuishouding

Huidige keuzes en uitvoering

Het complexe van digitalisering is dat het geen duidelijk afgebakend beleidsterrein is, maar dat het in hoge snelheid dwars door alle beleidsterreinen heen gaat. Daarom onderscheiden we drie niveaus van digitalisering:

Niveau	Omschrijving	Voorbeelden
1. Digitale samenleving	Digitalisering die Nijmegenaren beïnvloedt zonder dat de gemeente daar een actieve rol in heeft	Slimme deurbellen De platformeconomie Digitale geletterdheid van Nijmegenaren
2. Digitale overheid	Digitalisering voor interactie tussen Nijmegenaren en de overheid	Gemeentelijke website Algoritmeregister Open data
3. Digitale bedrijfsvoering	Digitalisering om bedrijfsprocessen te optimaliseren	Datawarehouse Informatiebeveiligingsmaatregelen AI geletterdheid van medewerkers

Het huidige Digitaal Informatiebeleid richt zich op de juiste inzet van digitalisering als bedrijfsvoeringsmiddel. Dit beleid loopt af. Dit beleid, aangevuld met meer specifiek beleid op digitale thema's en aangenomen moties geeft de gemeentelijke organisatie ook een aantal meer inhoudelijke kaders mee (zie ook 'Relevante besluitgeschiedenis'). Bij de uitvoering hebben we twee belangrijke verantwoordelijkheden die we continu te verenigen hebben:

- enerzijds zijn we een grootbezitter van allerlei data en wordt van ons verwacht dat we overheidstaken zo efficiënt en effectief mogelijk uitvoeren om maatschappelijke opgaven aan te pakken;
- anderzijds zijn we verantwoordelijk voor de bescherming van onze burgers, hun data en hun grondrechten.

Daarnaast spelen onder andere wetgeving, lopende contracten, ons huidige applicatielandschap, het ICT marktaanbod en het adoptievermogen van de organisatie een grote rol in het wel of niet uitvoering kunnen geven aan politieke ambities. We zijn continu op zoek naar manieren om nieuwe technologieën te gebruiken, maar moeten ook 'checks' en 'balances' inbouwen die de verleiding beteugelen om data zo uitgebreid te gebruiken dat het de grondrechten van Nijmegenaren aantast.

Context en beïnvloedbaarheid

Wet- en regelgeving op deze digitale thema's wordt steeds volwassener en de komende jaren neemt de regulering in het digitale domein fors toe. Op Europees niveau wordt dit beleidsprogramma de digital decade genoemd. Gemeenten krijgen te maken met 13 nieuwe

Europese wetten op het gebied van digitalisering waaronder de AI Act[1], Data Act[2] en E-IDAS 2.0[3]. De Europese commissie werkt momenteel aan een voorstel (Digitale Omnibus) om de druk die deze wetgeving op bedrijven, overheidsdiensten en burgers legt te verlichten en het concurrentievermogen te vergroten. Daarnaast kennen we nationale wetgeving zoals de Cyberbeveiligingswet[4] (Cbw), Wet Digitale Overheid[5] (WDO), uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming[6] (UAVG) en de archiefwet[7].
Op 4 juli 2025 is de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) gepresenteerd die overheidsbreed richting geeft aan de digitale overheid met 6 prioriteiten voor 1 overheid. Ook in VNG verband wordt de ambitie van meer collectivisering uitgesproken en wordt aangesloten bij de NDS. Hoewel deze Europese en landelijke richtlijnen en strategieën steeds meer richting geven, reguleren en organiseren deze zeker niet alles. Met name op de gemeentelijke rolopvatting, het ambitieniveau en de ethische aspecten van digitalisering wordt lokale invulling gevraagd.

Bij het realiseren van digitale oplossingen sluiten we zoveel mogelijk aan bij landelijke ontwikkelingen en standaarden. ICT-contracten kennen vaak een langere looptijd (4 jaar en langer) met wederzijdse verplichtingen tussen leverancier en gemeente. Kortlopende contracten zijn over het algemeen duurder. Langere contracten beschermen ons tegen abrupte veranderingen, maar beperken ook onze bewegingsruimte. We wegen hierin altijd de verschillende belangen voordat we een keuze maken. Bij het inkopen van ICT-gerelateerde producten maken we gebruik van de Gemeentelijke Inkoop bij IT Toolbox (kortweg GIBIT) waarin landelijk inkoopvoorwaarden en kwaliteitseisen zijn vastgelegd. Daarin is onder andere ook aandacht voor open standaarden, beveiligingseisen en verantwoord datagebruik. De ICT-markt is sterk in beweging en de GIBIT beweegt daar continu in mee. Omdat op de GIBIT het uitgangspunt ‘pas toe of leg uit’ van toepassing is wordt van ons verwacht dat we deze voorwaarden volgen en toelichten wanneer we daar van afwijken.

De komende vier jaar…
Vanwege het dynamische karakter van de digitalisering is niet volledig te voorspellen welke vraagstukken aan de raad voorgelegd zullen worden in de komende vier jaar. Concreet worden in 2026 in ieder geval de volgende activiteiten verwacht:

- Eind 2026 zal de nieuwe Visie op digitaal Nijmegen aan de gemeenteraad worden voorgelegd. De Visie op digitaal Nijmegen zal de maatschappelijke impact van digitalisering op de stad als vertrekpunt nemen. De gemeenteraad zal gevraagd worden naar een besluit over deze visie waarin een ethisch waardenkader centraal staat. Hierdoor zal het huidige digitaal informatiebeleid 2021 – 2025 komen te vervallen. Meer hierover leest u in de Startnotitie Visie op digitaal Nijmegen.

[1] Europese wet die regels bevat voor het gebruik van kunstmatige intelligentie op basis van risicoclassificatie, zodat veilige en betrouwbare AI-systemen worden bevorderd en de grondrechten van EU burgers worden beschermd)
[2] Europese Dataverordening die verschillende aspecten van data-uitwisseling regelt. Belangrijk is dat de Data Act ook regelt dat overheidsinstanties in bepaalde (nood)gevallen recht hebben op data van commerciële partijen, en regelt de wet in welke gevallen en onder welke voorwaarden overheidsinstanties buiten de EER recht hebben op Europese data
[3] Eind 2026 treedt de eIDAS 2.0 verordening in werking voor het accepteren van Europees gecertificeerde ID-wallets door overheden. Naast DigiD en eHerkenning kunnen (Europese) inwoners en ondernemers online zaken doen bij de overheid met een ID-wallet.
[4] De Cyberbeveiligingswet is de Nederlandse omzetting van een Europese cyberveiligheidsrichtlijn. Deze wet is gericht op het verbeteren van de cyberbeveiliging en de weerbaarheid van essentiële diensten in EU-lidstaten.
[5] Deze wet regelt het veilig en betrouwbaar inloggen bij de overheid
[6] Deze wet regelt een aantal onderwerpen vanuit de Europese privacy-wetgeving op nationaal niveau.
[7] De archiefwet verplicht overheidsinstanties om haar informatie duurzaam toegankelijk te houden, en te vernietigen wanneer de bewaartermijn is verlopen.

De concrete invulling daarvan wordt thematisch verder uitgewerkt in uitvoeringsplannen voor bijvoorbeeld informatieveiligheid, algoritmes en AI, datagebruik en toepassing en architectuur. Zo kunnen dilemma's en beleidskeuzes concreter worden voorgelegd aan college en raad.

- Begin 2026 zal ook de uitvoeringsagenda algoritmes en AI ter informatie worden gedeeld met de gemeenteraad die een jaar later zal worden geactualiseerd in navolging van de Visie op Digitaal Nijmegen.
- In het begin van de nieuwe raadperiode gaan we met de gemeenteraad in gesprek over onze digitale afhankelijk van niet-Europese leveranciers.
- In het 2e kwartaal van 2026 wordt het nieuwe dataplatform opgeleverd, ontwikkeld bij een Europese cloudprovider. Begin 2027 wordt de uitvoeringsagenda Data ter informatie gedeeld met de gemeenteraad, na vaststelling van de Visie op Digitaal Nijmegen.

Duurzaamheid

Inleidend
Nijmegen is een duurzame stad. We streven naar een circulaire stad en zorgen voor een verdergaande afvalscheiding en hergebruik van reststromen. Daarnaast zetten we ons in om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen en de biodiversiteit te versterken. Ook werken we aan een leefomgeving met gezonde luchtkwaliteit, geluidsniveaus en goede bodemkwaliteit.
Met de energietransitie werken we aan een klimaatneutrale en aardgasvrije stad in 2050, bijvoorbeeld met de realisatie van warmtenetten of onze isolatieaanpak.

Dit thema valt binnen de *Doelenboom Openbare ruimte* onder de volgende ambities:

- We zijn een klimaatbestendige stad waar de overlast van hitte, droogte en water tot een minimum wordt beperkt en de biodiversiteit wordt bevorderd
- We zijn een circulaire stad waar we verantwoord omgaan met grondstoffen en deze zoveel mogelijk opnieuw gebruiken
- We zijn een duurzame en energie neutrale stad, waarin we inwoners en bedrijven ondersteunen bij de energie- en warmte transitie en duurzame inwonersinitiatieven stimuleren

In de *Omgevingsvisie* zijn deze doelen in samenhang met o.a. gezondheid verwerkt. In dit overdrachtsdossier wordt de energietransitie bij elk hoofdstuk los van de andere duurzaamheidsonderwerpen behandeld. De onderwerpen afval en het programma water en riolering (PWR) komen terug in het overdrachtsdossier Openbare Ruimte.

Relevante besluitgeschiedenis
Om al deze onderwerpen te adresseren is in de laatste jaren veel beleid gemaakt dat binnen het thema duurzaamheid past. Een overzicht hiervan:

- Op 31 oktober 2023 is de Klimaatadaptatiestrategie "Samen voorbereid op het weer van de toekomst" door het college vastgesteld. In januari 2025 werd in antwoord op motie "Stevig inzetten voor een klimaatbestendig Nijmegen" inzicht in haalbaarheid en betaalbaarheid gegeven. Op 6 mei 2025 is een vervolgbrief aan de gemeenteraad vastgesteld met een verdere uitwerking van de opgave. Deze zijn verwerkt in de Stadsbegroting.
- Op het gebied van groen is er gewerkt met een bomenplan 2021-2025 waarvan de evaluatie aan de raad is gestuurd op 6 januari 2026. Voor biodiversiteit wordt er gewerkt aan de hoofdgroenstructuurkaart die op termijn zal landen in het omgevingsplan.
- Op 26 maart heeft de gemeenteraad de motie 'Water Keren' (deels) aangenomen, waarin ze oproept om naast de bewoners te staan die in Nijmegen West wateroverlast (hebben) ervaren in de kelders. Op dit moment wordt er een extern onderzoek gedaan naar de vraag of maatregelen in de openbare ruimte noodzakelijk of wenselijk zijn.
- Met de circulaire agenda werken we aan meer circulariteit, bijvoorbeeld in de bouw, in onze afvalverwerking en in onze eigen inkoop. Deze is besproken met de gemeenteraad op 10 september 2025.

- Het college heeft de raad op 16 december 2025 het ontwerp omgevingsprogramma luchtkwaliteit gestuurd, waarover tijdens de gespreksronde van 11 februari wensen en bedenkingen zijn besproken.
- Het Actieplan geluid 2024-2028 beschrijft het beleid dat de gemeente Nijmegen voert om geluidsbelasting te beheersen. Dit is op 9 juli 2024 naar de gemeenteraad gestuurd.
- In de Uitvoeringsagenda industrie en omwonenden TPN West die op 10 december naar de gemeenteraad is gestuurd, zijn maatregelen opgenomen om omwonenden te beschermen tegen industriële emissies. De evaluatie en het vervolg wordt in het voorjaar 2026 naar de gemeenteraad gestuurd.
- Het afgelopen jaar is er gewerkt aan de fusie tussen de ODRN en ODRA tot ODGM, dit is formeel besloten door de gemeenteraad op 17 december 2026 met dit raadsbesluit.

Op gebied van energietransitie is afgelopen periode een nieuwe Warmtevisie en de Lokale Energiestrategie vastgesteld. Beiden vormen de basis voor onze uitvoering. Ook hebben we een publiek warmtebedrijf opgericht en hebben we besloten over de ontwikkeling van een warmtenet in Dukenburg. Met het publieke warmtebedrijf zorgen we voor betaalbare duurzame warmte voor inwoners van Nijmegen.
Tegelijkertijd zoeken we naar manieren om netcongestie het hoofd te bieden, omdat netcongestie niet alleen een risico is voor het behalen voor de ambities voor de energietransitie, maar ook grote gevolgen heeft voor de ontwikkeling van onze stad.
Overige overkoepelende documenten waarover een besluiten is genomen, zijn:

- Energiebesparingsprogramma 2023-2030
- Participatie- en communicatieplan Oude stad, nieuwe energie 2025-2030
- Bronnenstrategie warmtenetten

Voor een overzicht van alle activiteiten: zie Voortgangsbrief Energietransitie nr 8

Huidige keuzes en uitvoering

Onderzoeken/monitors:

Voor de verschillende onderwerpen worden de gestelde ambities uitgewerkt. Dit gebeurt op verschillende manieren, de uitkomsten daarvan worden met de gemeenteraad gedeeld. Zo zijn er voor klimaatadaptatie voortgangsbrieven gestuurd (zoals deze brief in antwoord op de motie ‘stevig inzetten op klimaatadaptatie’), is er voor het Bomenplan jaarlijks een stand van zaken gestuurd en een evaluatie, wordt er jaarlijks een jaarrapportage luchtkwaliteit opgesteld en wordt over de uitvoeringsagenda industrie en omwonenden gerapporteerd. De evaluatie daarvan volgt dit voorjaar. Voor bodem worden er inventarisaties gedaan naar PFAS, lood en staalslakken en wordt jaarlijks de voortgang van de bodemsaneringsoperatie (vastgestelde lijst met locaties waar verontreiniging tot risico's leidt) gedeeld met het Rijk.
Bij de Lokale Energie Strategie (LES) is een CO2-rapport Nijmegen gevoegd, waaruit blijkt hoe ver we zijn (incl prognoses) met het reduceren van CO2 (directe emissies) in Nijmegen t.o.v. 1990. Jaarlijks bieden we een klimaat- en energiemonitor aan de gemeenteraad Klimaat- en energiemonitor 2025. In het najaar van 2025 hebben we een rapport over de indirecte CO2-emissies (scope 3) aangeboden aan de raad n.a.v. de raadsmotie “Voorkom een klimaatwaterbed houd rekening met scope 3 uitstoot” die de raad bij de vaststelling van de LES begin 2025 heeft aangenomen.

Alle duurzaamheidsonderwerpen zijn daarnaast ook te vinden in het uitgebreide Milieujaarverslag waarin uitgebreid wordt gerapporteerd over een groot aantal milieuonderwerpen, zoals de energietransitie, klimaatbestendige en groene stad, bedrijven en circulaire economie, vitale en gezonde stad en duurzame overheid.

Voor de uitvoering zien we diverse risico's, namelijk:

- Voor klimaatadaptatie moeten er veel maatregelen genomen worden in de stad, met name de prioritaire gebieden. Dit zijn complexe ingrepen, waarbij het liefst meegelift kan worden op andere projecten. Vanwege de verdichtingsopgave is de ruimte voor vergroening en waterinfiltratie beperkt. De helft van de grond van Nijmegen is privaat terrein, waar we moeilijker op kunnen sturen. Benodigde investeringen kunnen niet alleen door de gemeente worden gedragen. De provincie stelt strengere eisen op voor waterinfiltratie. Uiteindelijk zijn grootschalige ingrepen nodig in de hoofdwegen van Nijmegen-Oost en Nijmegen-midden. Dit alles maakt het kwetsbaar om doelen te halen.
- De afgelopen jaren heeft de gemeente Nijmegen met het 1000-bomen plan elk jaar 1000 bomen aan kunnen planten. Dit wordt echter steeds moeilijker omdat er steeds minder plekken beschikbaar zijn. Eén van de redenen hiervoor is dat het nu niet mogelijk is om bomen (terug) te planten bovenop kabels/leidingen. We onderzoeken mogelijkheden om daar verandering in te brengen.
- Voor luchtkwaliteit is er een risico dat we in 2030 de nieuwe grenswaarden van de EU-richtlijnen niet halen. Dit zou kunnen betekenen dat er dan pas weer nieuwe activiteiten uitgevoerd kunnen worden, als we aantonen dat we er alles aan doen om de luchtkwaliteit te verbeteren.
- Invasieve exoten is een onderwerp dat steeds meer speelt en waar we nog geen passend beleid voor hebben. Passend beleid is noodzakelijk om goed te kunnen handelen.
- De Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM) is opgericht, maar de daadwerkelijke fusie van de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN) en Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) in de praktijk moet in 2026 gaan volgen. Hiervoor moeten alle beleidsprocessen, maar ook bedrijfsvoering systemen samengevoegd worden. Hier zal veel tijd en energie naartoe gaan.

Voor de energietransitie zien we de volgende risico's

- Gemeente Nijmegen participeert voor 25,5% in het publieke warmtebedrijf Nijmegen Warmte. Het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van een warmtenet voor Dukenburg is de eerste prioriteit voor Nijmegen Warmte. Met de ontwikkeling van warmtenetten zijn financiële risico's gemoeid. Mogelijke tegenvallers zijn bijvoorbeeld hogere kosten voor warmte-infrastructuur en inpandig leidingwerk, lagere of langzamere volloop (deelname van met name koopwoningen), tegenvallende warmtevraag van afnemers of een grote stijgingen van gas- en elektriciteitsprijzen. Het college informeert de raad met regelmaat over de voortgang.
- Voor de isolatie-aanpak en bijbehorende vergunningverlening ter bescherming van beschermde diersoorten zoals vleermuizen, huismussen en de gierzwaluw is een soortenmanagementplannen noodzakelijk. De kaders hiervoor moeten

worden gegeven door de provincie. Zodra deze beschikbaar zijn zullen we aan de slag gaan met een gemeente breed SMP.

- In Flevoland, Gelderland en Utrecht (FGU) is de netcongestie ernstiger dan in de rest van Nederland. Grootverbruikers (m.n. bedrijven en voorzieningen) staan al sinds november 2022 op een wachtlijst van Liander. In februari 2026 kwam TenneT met het bericht dat ook kleinverbruik op een wachtlijst kunnen komen in FGU. Dit bericht in combinatie met het ACM-prioriteitskader dat op 1 januari 2026 geldt, kan grote gevolgen hebben voor onze ambities, op de eerste plaats woningbouw, maar ook verduurzaming (bijv. laadinfra) en economie (niet alleen grote bedrijven, maar ook MKB). Daarnaast is er het financiële risico dat de door de provincie aangekondigde instructieregel voor netbewust bouwen leidt tot meerkosten bij nieuwbouwprojecten. We houden de raad hierover geïnformeerd.

Context en beïnvloedbaarheid

Landelijke wetgeving/kaders

Een aantal belangrijke zaken worden geregeld in de Omgevingswet en de daaronder behorende besluiten. In de Nationale Omgevingsvisie is de ambitie opgenomen, dat Nederland in 2050 klimaat adaptief en water robuust moet zijn ingericht. In 2026 zal een nieuwe Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS) gepubliceerd worden en het principe Water en Bodem Sturend uitgewerkt worden. Europees is er een Natuurherstelverordening. Hierin staat dat de natuur niet verder achteruit mag gaan en dat er vanaf 2030 in steden meer groen bij moet komen. Landelijk en Europees is de ambitie uitgesproken om in 2050 circulair te zijn. Hierop is het Nationaal Programma Circulaire Economie richting gevend. De Europese Richtlijn Luchtkwaliteit scherpt de luchtkwaliteitsnormen aan die in 2030 gehaald moeten worden.

In 2025 is de Europese bodemmonitoringsrichtlijn vastgesteld. Het Nationaal programma Bodem Ondergrond en Grondwater (BOG) wordt verder uitgewerkt. De aanleiding voor dit programma wordt gevormd door de nationale omgevingsvisie (NOVI), structuurvisie ondergrond (STRONG) en Water en Bodem Sturend (WBS). Dit moet op lokaal niveau landen. Het gaat onder andere om integraliteit, vitaliteit/veerkracht van de bodem, regie op de ondergrond, circulariteit, beter beheer van verontreinigde locaties, bodemafdekking met ondoorlatend materiaal zoals beton of asfalt en grondverwijdering (het verwijderen van de bovengrond tijdens activiteiten zoals de bouw).

Overkoepelend is de belangrijkste afspraak voor gemeenten in het nationaal Klimaatakkoord (2019) dat zij een regierol hebben bij de opwek duurzame energie (wind- en zonne-energie) i.k.v. de Regionale Energie Strategie (RES) en bij de warmtetransitie.

Op 9 december 2025 is Wcw aangenomen door de Tweede Kamer. De Wet collectieve warmte regelt onder meer dat warmtebedrijven voortaan in meerderheid in handen van de publieke partijen zijn. Het regelt ook de bescherming van consumenten, de prijs van warmte (op kosten gebaseerd) en stelt eisen aan de verduurzaming van de productie en levering van warmte. De verwachting is dat de wet in 2026 gefaseerd wordt ingevoerd.

De Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) is op 10 december 2024 vastgesteld door de Eerste Kamer. Met deze wet krijgen gemeenten een aanwijsbevoegdheid: de mogelijkheid om gebieden aan te wijzen die voor een bepaalde

datum overgaan op een duurzaam alternatief voor aardgas mits gemeenten voldoen aan een aantal voorwaarden, zoals betaalbaarheid en zorgvuldige participatie. Bewoners en gebouweigenaren blijven de optie houden om een eigen keuze te maken; zij zijn niet verplicht om de voorkeursoptie van de gemeente te volgen. Ter uitwerking van de Wgiw is op 7 juli 2025 de Bgiw aangeboden aan de Tweede Kamer.

Tot slot is de Energiewet een belangrijke nieuwe wet voor de energietransitie. Deze wet vervangt de Elektriciteits- en de Gaswet en bevat regels voor transport en levering van gas en elektriciteit. Er staan bepalingen in over de transitie naar schonere en hernieuwbare bronnen van energie en over bescherming van consumenten. De Energiewet biedt meer mogelijkheden om het volle stroomnet flexibel te gebruiken. Een voorbeeld is dat mensen en bedrijven nu zelf actief kunnen worden op de energiemarkt en energie kunnen delen, bijvoorbeeld via energiegemeenschappen die zelfgeproduceerde elektriciteit verkopen en leveren. De Energiewet is op 1 januari 2026 in werking getreden.

Beleidsvrijheid

Voor klimaatadaptatie, circulaire economie, groen en water zijn landelijk doelen vastgesteld, meestal voor 2050, die gehaald moeten worden. De gemeente heeft vrijheid om hier zelf invulling aan te geven. Daarnaast stelt de gemeente in haar eigen omgevingsvisie ook doelen op deze onderwerpen. Eén van de hoofddoelen is (conform de landelijke doelen): *In 2030 hebben we het doel van 55% CO2 reductie behaald. Nijmegen is in 2050 klimaatneutraal en draagt bij aan een volledig-circulaire economie. Een hoofddoel voor klimaatadaptatie is klimaatbestendig zijn in 2050 en in 2035 de prioritaire gebieden te hebben aangepakt.* Waar de omgevingsvisie door de raad is vastgesteld, is de uitwerking in programma's (zoals bijvoorbeeld het nog uit te werken omgevingsprogramma stadsvergroening) aan het college. Voor deze ambities geldt dat ze stevig zijn en veel moet gebeuren, niet alleen in Nijmegen, om deze te halen. Als er terug geschroefd wordt op de ambities, dan kan dat problemen opleveren, zoals een grotere kans op wateroverlast met schadekosten tot gevolg, duurdere (primaire) grondstoffen om te bouwen, het stil komen te liggen van bouwprojecten door stikstof of luchtkwaliteitsregels.

De wijze waarop en het tempo waarin we de warmtetransitie realiseren, kunnen gemeenten zelf bepalen. Bij de ondersteuning van bedrijven bij de energietransitie hebben we veel beleidsvrijheid m.u.v. het toezicht op de energiebesparingsplicht bij bedrijven, die bedrijven verplicht om energiebesparende maatregelen te nemen die zich binnen 5 jaar terugverdienen.

Binnen de energietransitie hebben we wel te maken met enkele contractuele verplichtingen.

- Aanbesteding Lokale Aanpak Isolatie (grondgebonden woningen en vve's) – 2-jaarlijks contract vanaf 2026 met optie tot verlenging met 2 keer 1 jaar.
- Concessie van 30 jaar (tot 2042) met Vattenfall – warmtenet Noord en Waalfront
- Aandeelhouder Indigo BV 5% (eigenaar hoofdleiding warmtenet Noord).

De komende vier jaar …

- We maken een omgevingsprogramma stadsvergroening, waarin maatregelen voor klimaatadaptatie en vergroening worden meegenomen. Het is de bedoeling dit in 2027 voor wensen en bedenken voor te leggen aan de raad en daarna vast te laten stellen door het college.

- Op dit moment voert Witteveen+Bos een onderzoek uit naar mogelijke maatregelen voor de wateroverlast in Nijmegen West. Daaropvolgend zal na de zomer van 2026 besloten moeten worden of er al dan niet maatregelen getroffen moeten worden in de openbare ruimte.

- Er wordt aan een grondstoffenbeleidsplan gewerkt. Dit is voor zowel afval als circulair werken van groot belang. Hierin worden keuzes gemaakt hoe om te gaan met grondstoffen en afval. Dit zal na de zomer voorgelegd worden aan de gemeenteraad om over te besluiten.

- Er is een stijgende toename aan de vraag naar drinkwater. Over de beschikbaarheid van voldoende kwalitatief drinkwater heeft Vitens de noodklok geluid. Zij verwachten mogelijk problemen vanaf 2030. De gemeente Nijmegen heeft de mogelijkheid om aandeelhouder te worden van Vitens, hierover zal in de komende jaren een besluit genomen moeten worden.

- De raad moet op korte termijn een besluit nemen over het al dan niet inzetten van de aanwijsbevoegdheid in met name Dukenburg op basis van de Wgiw/Bgiw als onderdeel van het Warmteprogramma en Uitvoeringsplan warmtenet Dukenburg (2026/2027), vast te leggen in het Omgevingsplan (zie hiervoor). Besluiten o.b.v. haalbaarheidsonderzoeken naar een warmtenet in Centrumgebied e.o., Weezenhof, Kerkenbos en Kamp, Neerbosch-Oost en Hatert. De haalbaarheidsonderzoeken voor Kerkenbos en Kamp zijn afgerond RIB HBO warmte Kerkenbos en Kamp. Kamp en Kerkenbos worden opgenomen in het uitvoeringsplan en de financieringsbesluiten voor het warmtenet in Dukenburg. Voor Centrumgebied e.o. is onderzoek gedaan, maar nog onvoldoende uitsluitsel voor besluitvorming. Voor Weezenhof, Neerbosch-Oost en Hatert volgen de onderzoeken de komende periode

NB: zie ook de online kennishulp van de VNG voor raadsleden over de energietransitie
Gemeenteraad en de energietransitie | VNG

Informatiehuishouding

Inleidend
De komende bestuursperiode staat de gemeente voor grote inhoudelijke opgaven: wonen, energie, sociaal domein, veiligheid en een blijvend hoge verwachting van inwoners over dienstverlening en transparantie. Al die opgaven leunen op een basisvoorwaarde waar je niet omheen kunt: een betrouwbare en goed georganiseerde informatiehuishouding. Al jarenlang is de informatiehuishouding van de gemeente Nijmegen dan ook een aandachtspunt. In 2023 is gekozen voor een verbeteraanpak in de vorm van een project informatiehuishouding.

Een goede gemeentelijke informatiehuishouding omvat de structuren, regels, systemen, werkwijzen en organisatorische afspraken die ervoor zorgen dat gegevens en documenten binnen en buiten de ambtelijke organisatie in de juiste context en samenhang worden geplaatst en toegankelijk zijn voor wie ze nodig heeft: of dat nu ambtenaren, bestuurders, raadsleden of inwoners zijn. Het gaat er niet alleen om dát informatie er is, maar ook dat zij juist, volledig, vindbaar en begrijpelijk is.

Voor u als raadslid is betrouwbare, vindbare en actuele informatie essentieel om uw kaderstellende en controlerende rol goed te kunnen vervullen. Zonder goed beheer van informatie is besluitvorming minder navolgbaar, loopt de gemeente juridische en reputatierisico's en wordt het lastiger om te sturen op resultaten en te leren van wat er is gedaan. Andersom: een sterke informatiehuishouding maakt het mogelijk om transparant te zijn, de raad goed te informeren, inwoners beter te bedienen en beleid te onderbouwen met feiten. Afgelopen jaren zijn er al belangrijke stappen gezet, onder meer met een visie op document- en bestandmanagement, versterking en doorontwikkeling van Bureau Documentaire Informatievoorziening en Ontwikkeling I&A en een strategische koers voor de informatiehuishouding. Maar er is nog veel te verbeteren.

Een goede informatiehuishouding is niet alleen een verantwoordelijkheid van de ambtelijke organisatie, maar ook van het bestuur. Het gaat om het creëren van een omgeving waarin informatie niet alleen beschikbaar is, maar ook begrepen, gedeeld en gebruikt wordt om onze gemeentelijke doelen te bereiken en onze democratische verantwoordelijkheid waar te maken. In dit stuk leest u hoe we daar als gemeente vorm aan geven en welke keuzes de raad daarbij kan maken.

Relevante wetgeving en besluitgeschiedenis
De overheid betracht bij de uitvoering van haar taak openbaarheid in overeenstemming met de wettelijke regels (artikel 110 van de Grondwet). Er zijn verschillende wetten die regels bevatten over openbaarheid. De Wet open overheid verplicht gemeenten om informatie actief openbaar te maken. De Archiefwet vormt de basis voor de verplichtingen rondom informatiehuishouding, terwijl de privacywetgeving eist dat de gemeente kan verantwoorden waarom persoonsgegevens al dan niet bewaard blijven.

Hoewel de raad niet direct verantwoordelijk is voor de dagelijkse uitvoering van de informatiehuishouding, heeft u wel degelijk sturende mogelijkheden. De landelijke informatiewetgeving is sterk op hoofdlijnen en laat daarom ruimte voor een lokale insteek en kleur. Ook bij bestuurlijke uitvoering, waarover de raad wordt geïnformeerd via o.a. de openbaarheidsparagraaf in de begroting en de klankbordgroep informatiehuishouding die hiervoor is ingericht, kan de raad richtinggevend reageren via haar eigen instrumenten hiervoor. Op basis van het bovenstaande zijn de volgende besluiten van de afgelopen jaren relevant:

1. 2013: Archiefverordening 2013 en Besluit informatiebeheer 2013 (nog geldend)
2. 2020-2025: Rekenkamer rapport Frapper toujours met in 2022 een brief aan de raad over verbetermaatregelen en in 2025 een brief aan de raad over nieuwe werkwijze
3. 2022: Brief aan de raad met verslag gemeentearchivaris en collegereactie
4. 2023: Brief aan de raad als reactie op rekenkamerbrief uitvoering wob
5. 2023: Collegebesluit Visie op document- en bestandsmanagement
6. 2023-24: Brief Rekenkamer Informatiehuishouding toegang tot de Wmo, de Motie Geef zuurstof bij ademnood en reactie college in brief aan de raad op basis van een onderzoeksrapport “Game over – Analyse naar proces onderzoeksdossier nazorgonderzoek Wmo”
7. 2024: Brief aan de raad over informatie over het plan van aanpak en Rapport ‘Bezem door de Informatie-Huis-Houding’
8. 2025: Brief aan de raad over voortgang Informatiehuishouding op orde en verbeteragenda.

Huidige keuzes en uitvoering

Het is belangrijk te realiseren dat het verbeteren van de informatievoorziening naar burgers en gemeenteraad slechts mogelijk is als de interne informatiehuishouding op orde is. Dit vereist op zijn beurt dat de organisatie, procesuitvoering en informatievastlegging en -beheer binnen deze processen goed zijn ingericht. Met andere woorden: een goed functionerende organisatie is een voorwaarde voor goed gestructureerde en vindbare informatie. De gemeente Nijmegen heeft de afgelopen jaren stappen gezet om de informatiehuishouding te verbeteren. Hiervoor is het programma ‘Informatiehuishouding op Orde’ opgesteld dat dient als paraplu over de projecten die zich bezighouden met het op orde brengen en houden van de informatievoorziening:

Project	**Doel**
Invoeren Microsoft 365	Invoeren van het platform MS365 voor digitaal samenwerken
Adoptie digitaal samenwerken met MS365	Verder verbeteren van vaardigheden en gebruiksafspraken rond MS365
Invoeren Wet open overheid	Zorgen voor actieve openbaarmaking van verplichte onderdelen van de Wet open overheid
Verbeteren informatiehuishouding beleidsontwikkeling	Verbeteren vorming en publicatie beleidsdossiers
Opruimen netwerkschijven / activiteitenplannen	Procesgericht opruimen van oude opslaglocaties

Uit onderzoeken zoals Bezem door Informatiehuishouding (Stadscontrol, 2024) en de Dynamische Verbeteragenda 2025-2026 blijkt dat er vooruitgang is geboekt, maar dat er

nog uitdagingen liggen. Zo is de Visie op Document- en Bestandsmanagement (2023) vastgesteld, waardoor er meer richting is gekomen op het verbeteren van de informatiehuishouding en zijn er informatiemakelaars aangesteld, waardoor informatieverzoeken van inwoners en de raad beter ondersteund worden. Een aantal trajecten zoals het verbeteren van de informatiehuishouding bij beleidstrajecten zijn opgestart en een aantal nog niet, zoals de actualisatie van de Archiefverordening en de uitvoering van de Visie op Document- en Bestandsmanagement.

De uitvoering van de verbeteringen kent bovendien uitdagingen, zoals capaciteitsvragen, het wennen aan nieuwe systemen zoals Microsoft 365 Teams en het structureel borgen van verbeteringen binnen de afdelingen. De gemeentelijke organisatie heeft hierin geïnvesteerd, onder andere door het aanstellen van expertise en ondersteuning, maar het vraagt tijd om deze veranderingen in de hele organisatie te verankeren. Dit betekent dat de gewenste resultaten soms langer op zich laten wachten dan gewenst en de raad en de Nijmegenaar dus maar langzamerhand verbeteringen zullen gaan merken. De inzet is er om deze uitdagingen stap voor stap aan te blijven pakken, zodat de informatiehuishouding steeds verder zal verbeteren.

Informatie wordt op verschillende plaatsen openbaar beschikbaar gesteld:

Portaal	**Type informatie**	**link**
Publieksportaal bestuurlijke informatie	Raad- en bestuursstukken	https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/
Dataportaal	Open data en documenten (incl. Woo-dossiers)	https://opendata.nijmegen.nl/
Planning en control portaal	Planning en control informatie	https://pcportal.nijmegen.nl/
Nijmegen.nl	Organisatie en dienstverlening	https://www.nijmegen.nl/
Overheid.nl	Wet- en regelgeving	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/
Digitale studiezaal RAN	Archiefmateriaal	https://studiezaal.nijmegen.nl/
Landelijke Woo-index	Generieke open informatie en Woo-dossiers	https://organisaties.overheid.nl/woo

De komende vier jaar…
In afwachting van de vaststelling van de nieuwe Archiefwet 2021, die medio 2026 in werking treedt, is de actualisatie van de huidige Archiefverordening 2013 en het daarop gebaseerde Besluit informatiebeheer 2013 uitgesteld. Deze verordening en beleidsregel zullen dan ook de komende vier jaar worden geactualiseerd, waarbij ook de Visie op document- en bestandsmanagement meegenomen gaat worden.

De implementatie van de Woo zal de komende jaren verder zijn beslag krijgen. Een aantal informatiecategorieën zal de komende jaren openbaar worden gemaakt. Over de voornemens en de voortgang wordt verslag gedaan in de Openbaarheidsparagraaf van de Stadsbegroting resp. de Stadsrekening.

Het programma ‘Informatiehuishouding op Orde’ is begin 2026 geëvalueerd. Hieruit is een bijgestelde planning voor 2026-2027 voortgekomen, waarmee ook een beeld gegeven gaat worden van de planning en stand van uitvoering van de eerder genoemde projecten. De verwachting is dat we de komende vier jaren nog volop bezig zijn om de informatiehuishouding op orde te brengen en te houden en elk jaar opnieuw wordt gekeken naar voortgang en prioritering.

Informatiehuishoudingsvraagstukken zullen ook opkomen door de verdergaande digitale transformatie van de gemeente Nijmegen en de verbetering van de dienstverlening de komende jaren. Hiervoor zijn aparte overdrachtsdossiers geschreven.

Regionale samenwerking

Inleidend
De afgelopen jaren is de regionale samenwerking versterkt en zijn er goede resultaten bereikt. Die lijn zetten we voort. Veel van onze grote maatschappelijke opgaven hebben een regionale dimensie, bijvoorbeeld economie, bereikbaarheid, energietransitie en ruimtelijke ontwikkeling. Het belang van een goed werkend geheel van regionale samenwerking is daarmee steeds relevanter. In dit dossier richten we ons op twee regionale samenwerkingen: Rijk van Nijmegen, (RvN), Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR). Dit zijn gremia met een meer beleidsvormend karakter. Ook werken we nog samen in diverse gemeenschappelijke regelingen. Deze hebben een meer uitvoerend karakter. Meer informatie over de gemeenschappelijke regelingen vindt u in de kadernota verbonden partijen.

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Inleidend
De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) is het regionale samenwerkingsverband van 17 gemeenten in de regio Arnhem en Nijmegen. In opdracht van deze gemeenten werkt de GMR aan vijf regionale opgaven die gemeenten niet afzonderlijk kunnen oplossen. Het betreft opgaven op het gebied van woningbouw en stedelijke ontwikkeling (Groene Groeiregio), mobiliteit (Verbonden Regio), economie en werklocaties (Productieve Regio), recreatie, toerisme en cultuur (Ontspannen Regio) en circulariteit en energietransitie (Circulaire Regio).

Relevante besluitgeschiedenis

- In 2021 is de GMR formeel van start gegaan na een doorlopen traject gericht op de versterking van onze regionale samenwerking. Grondslag voor de GMR vormt de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen (GR GMR), de Regionale Agenda en de werkzaamheden zoals die zijn belegd bij het Regiobureau GMR.
- Op 18 december 2024 heeft de gemeenteraad besloten deel te nemen aan alle vijf de regionale opgaven, en het college opdracht te geven hiervoor een meerjarige “opgaveovereenkomst Regionale Agenda 2025-2028” met de GMR aan te gaan.
- Tot slot is relevant dat de raad op 10 september 2025 heeft besloten tot wijziging van de GR GMR van een collegeregeling naar een gemengde regeling. Dit betekent dat zowel het college als de raad deelnemer aan de regeling zijn. Inmiddels hebben alle aan de GMR deelnemende gemeenten dit besluit genomen en is per 15 januari 2026 de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling GMR in werking getreden. Deze wijziging voorziet in een kassiersfunctie sec vwb de subsidies die aan de GMR worden toegevoegd. De overige belangrijke besluiten blijven des raden of colleges.

Huidige keuzes en uitvoering
Met het besluit om deel te nemen aan alle vijf de opgaven van de GMR en de opdracht aan het college voor een vierjarige opgaveovereenkomst met de GMR aan te gaan heeft gemeente Nijmegen zich meerjarig gecommitteerd aan samenwerking in en met de GMR.

Op basis van een jaarlijkse, door het Algemeen Bestuur van de GMR vast te stellen inwonersbijdrage worden in de Stadsbegroting middelen opgenomen ter bekostiging van de GMR. De bijdrage voor 2026 voor het regiobureau en de vijf opgaven bedraagt € 8,63 per inwoner, zoals door de raad vastgesteld in de vergadering van 28 mei 2025.

In de afgelopen jaren stond het maken van regionale afspraken, het (verder) uitwerken van beleidsdoelstellingen en vormen van kaders rondom de vijf regionale opgaven centraal. Niet alleen binnen en met de GMR, maar met name ook met de provincie en het Rijk. Enkele voorbeelden;

- De **NOVEX-uitvoeringsagenda Arnhem-Nijmegen-Foodvalley**. Dit is het bestuurlijke uitvoeringskader waarin Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen concrete afspraken vastleggen voor de gezamenlijke aanpak van de ruimtelijke opgaven
- Het **Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP)**. Dit betreft het regionale kaderdocument voor mobiliteitsbeleid tot 2030 dat door de GMR en de colleges van de deelnemende gemeenten is vastgesteld.
- Het **Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028 (RPW)** is het gezamenlijke strategische kader van de GMR-gemeenten en provincie Gelderland voor de programmering en ontwikkeling van werklocaties in de regio, zoals bedrijventerreinen, campussen, kantoorlocaties en detailhandelsgebieden. Deze is door de raden vastgesteld.
- De GMR is één van de 30 **Regionale Energie Strategie regio's.** In december 2025 is de Ontwerp RES 2.0 Arnhem-Nijmegen (GMR) gepresenteerd. Hierin ligt de focus niet alleen op het opwekken van duurzame elektriciteit, maar gaat ook veel aandacht uit naar duurzame warmte én de ontwikkeling van een decentraal energiesysteem voor onze regio.

Over de voortgang op de regionale opgaven worden de raden geïnformeerd via de Regionale Agenda, de jaarlijkse begroting en jaarrekening, de tussenrapportage en elke kwartaal de door de GMR opgeleverde kwartaalrapportage. Bij dossiers waarbij expliciet om een raadsbesluit wordt gevraagd zal dit tijdig aan de raad worden voorgelegd.

Context en beïnvloedbaarheid

Taken en bevoegdheden

De taken en bevoegdheden van de GMR zijn vastgelegd in de GR GMR. Het betreft;

- het bevorderen en faciliteren van de samenwerking op majeure maatschappelijke thema's en opgaven die de gemeenten niet alleen en binnen hun gemeentegrenzen op zich kunnen nemen, en/of waarvoor mogelijkheden liggen om externe middelen te werven;
- het voorbereiden en vastleggen van de regionale agenda bestaande uit opgaven gericht op ruimtelijke ontwikkeling en sociaaleconomische ontwikkeling op de schaal van de regio, en waarbij integraliteit, innovatie, duurzaamheid en circulariteit belangrijke uitgangspunten zijn;
- het inspireren en stimuleren van de gemeenten en samenwerkingspartners om deel te nemen en bij te dragen aan de opgaven uit de regionale agenda;
- het regisseren van de uitvoering en monitoren van de opgaven uit de regionale agenda;

- het positioneren en profileren van de regio, en het behartigen van de belangen van de regio op interregionaal, nationaal en internationaal niveau in partnerschap met andere overheden, bedrijven en maatschappelijke partners;
- het signaleren van en inspelen op ontwikkelingen die van meerwaarde zijn voor de regio;
- het faciliteren van overleg, kennisdeling en ontmoeting in de regio.
- een aantal taken met betrekking tot de subsidies.

De vaststelling van kaderstellende visies die gevolgen hebben op het grondgebied van een gemeente blijft per definitie voorbehouden aan de raden.

Beinvloedbaarheid
Op directe wijze kan de gemeenteraad invloed uitoefenen op de GMR via het zienswijzenrecht. Jaarlijks wordt de raad in de gelegenheid gesteld een zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting en de ontwerpjaarrekening. Daarnaast kan een zienswijze worden ingediend op de ontwerp Regionale Agenda. Veel van de regionale thema's krijgen of hebben reeds hun beslag gekregen in gemeentelijke visies, zoals de Omgevingsvisie, of een mobiliteits- of woonvisie. Het spreekt voor zich dat de inhoud tussen regionale en lokale plannen met elkaar in overeenstemming moet zijn.

In 2024 heeft de raad een uitgebreide zienswijze ingediend op de ontwerp Regionale Agenda 2025-2028. Ook bij de vaststelling van andere producten, zoals het informatieprotocol of een voorstel tot wijziging van de GR, wordt de raad in de gelegenheid gesteld hier via de zienswijzeprocedure op te reageren. Het spreekt voor zich dat raden ook zelfstandige agenderingen kan verzoeken over zaken die de Groenemetropoolregio raken.

Het is aan de raad om het lid en plaatsvervangend lid aan te wijzen dat namens gemeente Nijmegen wordt afgevaardigd in het AB GMR. Op 10 september 2025 is per raadsbesluit besloten de burgemeester aan te wijzen als lid van het AB GMR, en de portefeuillehouder economie als plaatsvervangend lid. De burgemeester was in de afgelopen periode óók voorzitter van zowel het DB als AB van de GMR.

Een ander belangrijk gremium voor de raad om invloed uit te oefenen op de GMR vormt de RegioAgendaCommissie (RAC). Dit betreft een adviescommissie voor het bestuur van de GMR, bestaande uit raadsleden van de zeventien deelnemende gemeenten. Ook worden er jaarlijkse enkel bijeenkomsten specifiek voor raadsleden georganiseerd. Iedere gemeente vaardigt 2 leden af, Arnhem en Nijmegen vier raadsleden.

De komende vier jaar…
De Regionale Agenda 2025-2028 vormt de komende jaren het primaire kader voor de verdere samenwerking in en met de GMR.
Waar de nadruk de afgelopen jaren lag op beleidsvorming en het maken van plannen, verschuift de aandacht naar de uitvoering. Voor een belangrijk deel dient deze door de gemeenten zelf te worden opgepakt. Het tempo en de fasering hierin verschilt per opgave.

Rijk van Nijmegen

Inleidend

Het Rijk van Nijmegen (RvN) bestaat uit de volgende zeven gemeenten: Berg & Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Wijchen en de meest noordelijk gelegen Limburgse gemeente Mook & Middelaar.
De samenwerking in RvN is anders georganiseerd dan in de brede GMR. Er wordt wel vanuit een gezamenlijke agenda gewerkt, maar de brede samenwerking is niet geeffectueerd in een gemeenschappelijke regeling of iets dergelijks. Wel werken we themagericht intensief samen. Denk daarbij aan de MGR (Modulaire Gemeenschappelijk Regeling) met de modules Werkbedrijf en iRvN (ICT) en diverse regionale wethoudersoverleggen.

Het Rijk van Nijmegen heeft een lange geschiedenis van samenwerking. Onze regio vormt één samenhangend gebied van stad, dorpen, rivieren en groene landschappen. Inwoners bewegen zich dagelijks over de gemeentegrenzen heen voor wonen, werken, onderwijs, zorg en recreatie. Binnen het Rijk van Nijmegen werd al veel samengewerkt, met name binnen het Sociaal Domein. Maar de grote opgaven die op ons afkomen, zoals verstedelijkingsdruk, arbeidsmarktkrapte en toenemende sociale ongelijkheid, kunnen we alleen aan door nog intensiever gezamenlijk op te trekken. Om deze samenwerking verder te professionaliseren is als kompas voor het versterken van de regionale samenwerking de ‘Visie en Samenwerkingsagenda (VSA)’ opgesteld.

Binnen het Rijk van Nijmegen streven we niet naar méér regio, maar naar een effectievere regio, waarin we onze samenwerking richten op de opgaven die we echt met elkaar delen. Daarbij werken we vanuit het principe van evenredigheid, zodat iedere gemeente bijdraagt naar rato van capaciteit, middelen en rol. Tegelijkertijd willen we ons opdrachtgeverschap versterken en de samenwerking verder verzakelijken, zodat afspraken duidelijk zijn en verantwoordelijkheden beter belegd.

Relevante besluitgeschiedenis
In de afgelopen vijf jaar is met de colleges een traject doorlopen om te bepalen hoe we naar het Rijk van Nijmegen kijken en welke inhoudelijke ambities we daarbij hebben. Dit heeft geleid tot een vastgestelde Visie en samenwerkings-agenda Rijk van Nijmegen.

Huidige keuzes en uitvoering
Op dit moment worden de opgaven als ook het komen tot effectiever samenspel nader uitgewerkt. Periodiek zullen de raden hiervan op de hoogte worden gehouden. Daarnaast komen opgaven uiteraard ter informatie terug naar de raad, zodra de raad (raden) een rol hebben.

Context en beïnvloedbaarheid
Alle raden van het Rijk van Nijmegen zijn in mei 2025 middels een interactieve raadsbijeenkomst meegenomen in de vastgestelde Visie en samenwerkingsagenda en zullen de komende periode ook, in samenspraak met de griffies, betrokken blijven worden. De mate van beïnvloeding hangt hierbij af van de per opgave te maken concretisering.

Samenwerken met de Stad

Inleidend
Het thema Samenwerken met de Stad gaat over de ontwikkeling van (inwoners- en overheids) participatie en democratische vernieuwing. Het gaat hierbij om ontwikkeling van beleid, instrumenten en de werkafspraken, vaardigheden en het gedrag om hier goed invulling aan te geven. Zo dragen we bij aan de ambitie '*We zijn een betrouwbare en omgevingsbewuste gemeente',* zoals benoemd in onze stadsbegroting.
De afgelopen jaren heeft de raad zelf ook enkele initiatiefvoorstellen over dit onderwerp ingediend, bijvoorbeeld in 2019 het initiatiefraadsvoorstel participatie en de verordening burgerinitiatief en burgeragendering. Met ons beleid geven we uitvoering aan de wensen van de raad.

Relevante besluitgeschiedenis
September 2022: Raadsvoorstel en Participatiebeleid voor het ruimtelijk domein
Participatieafspraken in het kader van de Omgevingswet. Inclusief het aanwijzingsbesluit voor verplichte participatie bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten vastgesteld.

9. Actuele toezegging: "*Bij de doorontwikkeling van mijn wijkplan wordt inzichtelijk gemaakt in welke fase we zitten in het proces*".
10. Actuele toezegging: "*Bij de doorontwikkeling van mijn wijkplan wordt een format gemaakt hoe een verslag van het participatieproces eruit moet zien*".
11. Amendement: "*Inclusief participeren wordt de norm*".
12. Motie: "*Participeren moet je leren, beslispunt 2*".
13. Motie: "*Plak 'm aan bouwen*".
14. Motie: "*Van evalueren kun je leren*".

Februari 2024: Raadsvoorstel en Visie en koers voor participatie en democratische vernieuwing

15. Toezeggingen in brief met schriftelijke beantwoording vragen.
16. Amendement: "*Komt tijd, komt raad*".
17. Amendement: *"Mag het een onsje meer zijn".*

Oktober 2024: Raadsvoorstel en Actieprogramma samenwerken met de stad

April en juni 2025: Nijmeegs eerste inwonersberaad 'Schone stad'

18. Raadsvoorstel Thema's inwonersberaad en achtergrond
19. Raadsvoorstel Randvoorwaarden inwonersberaad en achtergrond

Huidige keuzes en uitvoering
Hieronder staat beschreven welke kaderstellende keuzen zijn gemaakt en wat de kwaliteit van uitvoering hiervan is:

a. Participatiebeleid voor het ruimtelijk domein (2022)

In het participatiebeleid voor het ruimtelijk domein staan de procesafspraken voor participatie voor ons als gemeente. Externe initiatiefnemers worden gestimuleerd om hieraan mee te doen. Bij het sluiten van een anterieure overeenkomst, kan de gemeente de verwachtingen rondom participatie explicieter vastleggen en daardoor hier meer invloed

op uitoefenen. Via de omgevingstafel, de plek waar ruimtelijke initiatieven worden voorbesproken, wordt participatie al in een vroeg stadium besproken en vormt het altijd een vast onderdeel van het advies aan initiatiefnemers. Intern wordt het beleid steeds beter geborgd doordat omgevingsmanagers actief worden ingezet om participatie in gemeentelijke projecten goed te organiseren.

b. Aanwijzingsbesluit voor verplichte participatie bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (2022)

Er is een *lijst met gevallen* (het "Besluit Lijst bindend advies raad bij BOPA") waarin de gemeenteraad heeft aangegeven dat zij bij zulke aanvragen zelf advies wil geven. Voor precies die gevallen geldt ook een verplichting tot participatie: initiatiefnemers moeten aantonen dat er met omwonenden en andere betrokkenen is gesproken.

Die verplichting betekent alleen dat de initiatiefnemer moet kunnen aantonen dat participatie heeft plaatsgevonden — de gemeente stelt geen nadere eisen (en kan die wettelijk ook niet stellen) aan de vorm of manier van die participatie.

Visie en koers voor participatie en democratische vernieuwing (2024)

De vaststelling van dit stuk heeft geleid tot onderstaand actieprogramma (punt d.). In dit actieprogramma zijn de vier sporen van de koers aangehouden om 'langs-af' te ontwikkelen: (1) gemeentelijke cultuur, (2) verbindingen in en met de stad, (3) instrumenten voor 'directe democratie' en (4) participatiebeleid / -verordening.

c. Actieprogramma samenwerken met de stad (2024)

In het actieprogramma zijn, verdeeld over de vier richting van koers, 13 acties beschreven. Hieronder een korte stand van zaken van deze acties:

Actie	Omschrijving	Actiehouder	Oorspronkelijk beoogd resultaat	Stand van zaken	Toelichting
A1	Verhaal lokale democratie	Raad	Q4- 2024: concept gereed. Q1-2025 gesprek.	Nog niet gestart	
A2	Bestuurscultuur	College	Q2- 2025 : Beschrijving project gereed. Aansluitend uitvoering.	Nog niet gestart	Volgt op actie A1.
A3	Ambtelijke cultuur	College	Q2- 2025 : Beschrijving project gereed. Aansluitend uitvoering.	Gestart	
A4	Stadsmaken	College	Q3- 2025: Projectvoorstel gereed, aansluitend uitvoering.	Gepauzeerd	Prioritering in opgaveteam
A5	Digitaal stadsplatform	Ambtelijk	Q4-2025: operationeel.	In uitvoering	Oplevering verwacht Q2-2026
A6	Uitbreiding gereedschapskist	Ambtelijk	Q3-2025: Gereedschapskist beschreven.	Gepauzeerd	Prioritering in opgaveteam
A7	Werkinstructie participatieve overheid	Ambtelijk	Q2-2025 : Werkinstructie beschreven.	In uitvoering	Loopt op met actie A13

A8	Netwerkbeheer	Ambtelijk	Q4-2025: Voorstel gereed.	Gepauzeerd	Prioritering in opgaveteam
A9	Begrijpen nieuwe instrumenten	College	Q2-2025: afgerond.	In uitvoering	Kennissessie Uitdaagrecht raad staat nog open
A10	Eerste inwonersberaad	College	Eind 2025: afgerond.	Afgerond	
A11	Kaders van nieuwe instrumenten	College	Q1-2026: afgerond.	In uitvoering	Loopt op met actie A13 en A14
A12	Participatie-verordening	Raad	Q1-2026: raadsvoorstel verordening gereed.	In voorbereiding	Verwacht Q2-2026
A13	Participatie-beleid	Raad	Q4-2026: raadsvoorstel beleid gereed.	In voorbereiding	Verwacht Q2-2027

d. Nijmeegs eerste inwonersberaad (2025)

In 2025 voerden we een voor Nijmegen eerste inwonersberaad uit. Het onderwerp was Schone stad, wat betekent dat het gesprek ging over hoe om te gaan met ongewenst afval en vervuiling. Er volgt nog een evaluatie, gebaseerd op een model van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Om zo de effectiviteit van de inzet van burgerberaden als vorm van participatie te kunnen vergelijken en hiervan te leren en zo bij te dragen aan de verbetering van de kwaliteit van burgerberaden.

Context en beïnvloedbaarheid

Op dit thema hebben we te maken met onderstaande wettelijke vereisten uit (a) de Omgevingswet en (b) de Wet versterking participatie om decentraal niveau.

a. Participatie-vereisten in de Omgevingswet (2024)

Gemeenten zijn *verplicht* participatie toe te passen bij de voorbereiding van kerninstrumenten zoals de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan, het Omgevingsprogramma, de Omgevingsverordening en bij een Projectbesluit. Bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning is participatie meestal *niet* verplicht, maar de aanvrager moet wel in de aanvraag aangeven of en hoe participatie heeft plaatsgevonden, en wat de resultaten zijn.

Voor bepaalde 'buitenplanse omgevingsplanactiviteiten' (activiteiten die buiten het omgevingsplan vallen) kan de gemeenteraad verplicht participatie aangeven. Zie bovenstaande uitleg.

Participatie onder de omgevingswet is vormvrij: de wet stelt geen gedetailleerde vorm- of kwaliteitsvereisten voor hoe participatie moet worden ingevuld. Gemeenten en initiatiefnemers kunnen maatwerk leveren. Wel geldt dat bij de vaststelling van bijvoorbeeld een omgevingsvisie of plan de gemeente moet motiveren hoe belanghebbenden zijn betrokken en wat er met hun inbreng is gedaan.

b. Participatie-vereisten in de Wet versterken participatie op decentraal niveau (2025)

Voorheen waren gemeenten verplicht om via een inspraak-verordening te regelen hoe inwoners bij de voorbereiding van beleid worden betrokken. Met deze herziening van de

gemeentewet wordt deze verplichting uitgebreid: inwoners (en maatschappelijke partijen) moeten betrokken worden, niet alleen bij de voorbereiding van beleid, maar ook bij de uitvoering en de evaluatie van beleid.

De gemeente moet (daartoe) een nieuwe verordening vaststellen: de "participatieverordening". In deze verordening moeten spelregels worden opgenomen waarmee inwoners weten hoe zij kunnen deelnemen, betrokken worden, hoe hun inbreng wordt verwerkt, etc. De gemeente heeft veel ruimte om zelf invulling te geven — maatwerk is toegestaan.

Uitdaagrecht: In de wet is opgenomen het zogenaamde uitdaagrecht ("right to challenge"): inwoners én maatschappelijke partijen krijgen de mogelijkheid om de gemeente (of het decentrale bestuursorgaan) te verzoeken om de uitvoering van een publieke taak over te nemen, indien zij menen deze beter, slimmer of goedkoper te kunnen uitvoeren. In de verordening moet worden opgenomen onder welke voorwaarden dit uitdaagrecht geldt.

Gemeenten hebben tot uiterlijk 1 januari 2027 de tijd om hun bestaande inspraakverordening te vervangen door de participatieverordening.

Voor gemeenten betekent dit dat er een verschuiving optreedt van '*gemeente bepaalt beleid en inwoners reageren vooraf*' naar '*gemeente betrekt inwoners actief in meerdere fasen en creëert ruimte voor initiatieven van inwoners/maatschappelijke partijen*'.

De komende vier jaar…

- Doorontwikkeling participatie en uitvoering Onze Stad
  In de huidige koers gaan we verder met de ontwikkeling en borging van participatie in onze organisatie (uitvoering Actieprogramma Samenwerken met de Stad). Dit houdt onder andere in dat we de inzet van Onze Stad (het nieuwe participatieplatform van de gemeente) goed gaan borgen in onze organisatie. Ook werken we verder aan standaardisatie van participatie, normalisatie van participeren en ondersteuning om de nodige participatieprofessionaliteit te bereiken en behouden.

- Participatieverordening (tweede helft 2026)
  Gemeenteraden zijn verplicht om een participatieverordening op te stellen met heldere kaders voor participatie. Deze wordt via een raadsvoorstel aan de raad voorgelegd.

- Participatiebeleid (eerste helft 2027)
  Hierin worden afspraken gemaakt over onze manier(en) van werken bij inwoners- en overheidsparticipatie. Bij het eerste betrekken we de stad bij onze plannen, bij het tweede werken we mee bij initiatieven vanuit de stad. Ook leggen we vast hoe we omgaan met nieuwe democratische instrumenten zoals in ieder geval het Uitdaagrecht en Inwonersberaad. We leggen dit stuk ter besluitvorming voor aan de raad. Dilemma's die hierin naar vorig zullen komen zijn:
  - Werkbare balans vinden tussen ruimte en vertrouwen geven aan initiatieven uit de stad en de taken uitvoeren die horen bij een taakstellende en controlerende overheid.
  - Hoe zorgen we voor een continue dialoog met een representatieve vertegenwoordiging van stadsdelen om plannen en beleidsvoornemens

vroegtijdig en samenhangend te bespreken? We verkennen de optie om – eerst via een pilot – de ervaringen met het inwonersberaad (2025) om te zetten naar een continue dialoogvorm met de stad(sdelen).